

Liselotte Pulver

EGY POHÁR VÍZ

Scribe nek sokkal adós a nemzetközi filmgyártás. Nem a filmművészet, csak a mozi. Évtizedeken át — nálunk még ma is — scribe-i technikával készültek a forgatókönyvek. Az írók a francia drámatechnika két híres műszavát (a *préparation-t* és a *scène à faire-t*) használták közönségderítő, vagy publikumríkító mozi-darabjaiknál. A *kisfeszültség-nagyfeszültség-nagyjelenet-feloldás* ritmikus váltakozása adja ki a cselekmény matematikai végösszegét. S a mozi — ez a mindenfajta irodalmi anyagot befaló bájos szörny — most visszatörleszt valamennyit Scribe nek a kölcsönből.

Scribe a legkülönösebb halhatatlanságok egyike. Nem voltak jellemei, csak figurái. Nem voltak helyzetei, csak képletei. Nem voltak érzelmei, csak érzelmessége. Nem volt humora, csak kiszámított komikum. Nem volt szellemes, csak szellemeskedő. És végül: nem volt költő, csak drámaiparos. De a színházi szakmának mindentudója volt s a színpadi technikát olyan magas színvonalon variálta-permutálta, hogy az már merő művészet. Operalibrettói ma is szí-

nen levő repertoárdarabok. Néha-néha egy-egy drámája is színre kerül. De halhatatlanságának biztos óre egy kecses eleganciával megszerkesztett vígjáték — az Egy pohár víz —, amely szinte törvénytörően kerül minduntalan színre, rendszerint olyankor, amikor kasszaproblémái vannak valamelyik színháznak.

Ha Kleopatra orra nagyobb lett volna, ha XVI. Lajos bélműködése hibátlan s ha Anna királynő az udvari bálon nem kér Mashem hadnagytól egy pohár vizet, akkor a történelem kereke nyilván másfelé fordul. Ennyi csupán a könnyed-léha színmű morálja. S ez ugye nem sok? A nyugatnémet Helmut Käutner nem elégedett meg a történelmi fatalizmus divatból-kiment szemléletének filmreismétlésével és nem is az elegáns forma izgatta elsősorban. Käutner szórakoztató filmet akart csinálni, de valami ellen akart szórakoztatni. Észrevett a színmű meséjében egy bizonyos hasonlóságot napjaink szövetségi-német politikájával: nevezetesen azt, hogy Marlborough herceg és pártja személyesen érdekelt a háború folytatásában. Minden rendezői

Sabine Sinjen és Horst Janson

igyekezete arra irányult, hogy ezt a hasonlóságot minél frappánsabbá változtassa, szembeszökővé tegye.

Helmut Käutner nem ment a szomzódba egy kis anakronizmusért. Bolingbrot gróf — akit viscounttá való kinevezése előtt Henry Saint Johnnak hívtak — a filmben eredeti foglalkozásához híven lapszerkesztő —, mint bemutatkozó szongjában elmondja, a Mirror szerkesztője, amelyet németül Der Spiegelnek (!) mondanak. Käutner nem dolgozta át Scribe-t. Csak az eredeti cselekményfordulatok alatt megerősítette mindazt, ami a nézőket a mára emlékeztetheti és ironikusan elvékonyította a mesét, hogy az aktualitás jobban kitessék alóla. Leplezetlenül díszletben játszódik a film: a külső felvételek, a londoni utca, vagy a geometrikusan nyírott díszpark mind műteremben készült. A játékosan groteszk díszletek háttere meg is teremti a játék ironikus légkörét. Az egykorú Londont rézkarlapok jelzik, hangos kacagással figyelmeztet-

ve, hogy nem igazi londoni történetet látunk. A könnyed hangvételű, dzsesszes muzsika, a gunyoros kabarédalok (amelyek politikai-társadalmi-társasági kuplékat tartalmaznak) mind az aktualizálást szolgálják, csakúgy, mint a stilizált jelmezek redőli alól pimaszul kivillanó mai divatvonalak.

Az a könnyed frivolitás, amely a kulturált díszletek, a jóízű jelmezek és az atmoszférát lehelő belső gondos megszervezésében jelentkezik, az határozza meg a színészi játékstílust is. Politikai szatírárt — még ha az ártatlanabbak és szelídebbek közül való is az — frivolitás nélkül elképzelni nem lehet. A színészek (Liselotte Pulver, Gustav Gründgens, Hilde Krahl stb.) oprettjátékkal kevert eszes kabarét játszanak. Ennek a stílusnak jellemzői a könnyed lazasság, a fanyar intellektualitás, a frivol ész és a cseppnyi édeskészség. A Bolingbrotot alakító Gründgens (nem azonos a hírhedt és nagyszerű színésszel) szinte leckeórát ad a szongéneklés elsősorban elmésséget igénylő nehéz mesterségéből. A francia udvar követének aprócska szerepében a markáns egyéniségű Rudolf Forstert láttuk.

A tartalommal megtöltött, kifényesített Scribe okos és szolid szórakozást nyújtott Käutner jóvoltából. Ez a munka is kapcsolódik a nyugatnémet filmművészetnek ahhoz a szakaszához, amelyben öngúnyval szemlélik önön történelmüket — a múltbélit és a jelenlegit is. S bár a gúny malíciává szelídült ebben az alkotásban, a szerelmi vonal politikai érzélgőssége — ami például a Csodagyerekeknel meglehetősen kiábrándító volt — itt már megnyílt és kiegyenlítőddött. A szakmai elegancia és tudás imponáló színvonalával az intellektuális izgalom teszi beszédtemánkká az Egy pohár vizet. Valamint az a tanulság, ami a figyelmes szemlélő számára kivonható belőle: miként kell egy régenholt klasszikust (sőt: félklasszikust) mai töltéssel ellátni, tartósítva felfrissíteni a jelenkori közönség számára.

MOLNÁR GÁL PÉTER